

KARTLEGGING OG OVERVÅKING AV OTER (*LUTRA LUTRA*) I OPPLAND

2016-2018

DESEMBER 2018

RAPPORT 2018

Utførende institusjon:

Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS

Prosjektansvarlig:

Trond Øigarden

Prosjektmedarbeider:

Referanse:

Øigarden, T. 2018. Kartlegging og overvåking av oter (*Lutra lutra*) i Oppland 2018. Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS Rapport 2018-

Sammendrag:

Rapporten oppsummerer Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS (DV) sitt arbeid med kartlegging og overvåking av oter (*Lutra lutra*) i årene 2016-2018. Oter står oppført på norsk rødliste som sårbar (VU), men det er knyttet stor usikkerhet til hvor mange otere det egentlig finnes i Norge. Antall otere i landet har i hovedsak vært beregnet ut i fra antall innrapporterte påkjørte otere.

Det er ønskelig å øke oterbestanden i innlandet, men for å sette i gang tiltak for dette er det viktig å få en oversikt over hvor stor denne bestanden er og om utviklingen er positiv eller negativ. DV har i 2016, 2017 og 2018 utført en utstrakt kartlegging av oter i Oppland fylke ved å benytte viltkameraer, søke på Artsobservasjoner.no og kontakte lokale instanser og privatpersoner for å få meldt inn observasjoner av oter og oterspor. Totalt har DV registrert 109 observasjoner i 2016-2018 av oter eller sportegn av oter (herav 3 trafikkdrepte).

De aller fleste observasjonene er fra vinterhalvåret, og viser at snø og is er gunstig for registrering av både oterspor og oter. Derimot er bruk av viltkamera krevende, og fremstår i innlandet som en usikker metode for oterregistrering.

Emneord:

Oter, *Lutra lutra*, kartlegging, overvåking, viltkamera, Oppland

Innhold

Bakgrunn og kunnskapsgrunnlag	4
Mål med prosjektet	6
Gjennomføringen av prosjektet	7
Resultater	11
Diskusjon	17
Referanser	19

Bakgrunn og kunnskapsgrunnlag

Oter (*Lutra lutra*), er en rovdyrart i mårfamilien. Oteren er utbredt over store deler av Europa, sør for tundragrensen, i tillegg til Nord-Afrika (SNL 2016). I Norge finnes den over hele landet, både langs kysten og ved vann og vassdrag i innlandet. Den trives i langsomt flytende elver med lav vannstand og vekster i vannkanten, langs havstrender og i innsjøer.

Utover 1900-tallet hadde arten en kraftig bestandsnedgang. Verdifull pels samt skuddpremier på oter var årsakene til dette. Arten ble totalfredet i 1982 som en følge av ratifisering av Bernkonvensjonen (Van Dijk & May 2012). Den sørnorske oterstammen bedret seg ikke etter fredningen, noe som trolig skyldtes forringet næringstilbud grunnet forsuring av vassdragene, samt vannreguleringer (Heggberget 1996). I Norge finnes i dag den største utbredelsen av oter i kyststrøkene fra Midt-Norge og nordover. Bestandstettheten i innlandet har sannsynligvis alltid vært lavere enn ved kysten, da den i innlandet i større grad er oppstykket, noe som gjør den mer sårbar (Christensen 1991). De viktigste truslene mot dagens oterbestand er påkjørsler, drukning i fiskeredskaper og høye forekomster av miljøgifter, spesielt PCB og kvikksølv (Van Dijk & May 2012).

Oter står oppført på norsk rødliste som sårbar (VU) (Henriksen & Hilmo 2015), og er dermed en art Norge har et spesielt ansvar for å ivareta. Det er knyttet stor usikkerhet til hvor mange otere det egentlig finnes her i landet. Oterfallviltregisteret er Norges offisielle overvåkingssystem for oter, hvor informasjon om alle funn av døde otere er registrert (Van Dijk m.fl. 2016). I oterfallregisteret registreres otere druknet i fiskeredskap, påkjørte otere, lovlig skutte otere og otere døde av andre årsaker. Antall otere i Norge har i størst grad vært beregnet ut i fra antall innrapporterte påkjørte otere. Disse tallene tyder på en sterk bestandsnedgang på hele 75 % de siste 15 årene (Norsk Zoologisk Forening 2016). Dette gir ikke nødvendigvis et riktig bilde av bestanden. Grunnen til nedgangen kan enten være en reell nedgang i oterbestanden, mindre oppmerksomhet rundt rapporteringskravene hos ansvarlige fylkes- og kommuneansatte og mindre interesse fra privatpersoner for å innrapportere eller få død oter utstoppet for eksempel (Van Dijk m.fl. 2016). Kun registrering av oterfallvilt er ikke tilstrekkelig for å få et realistisk estimat av bestanden (Van Dijk & May 2012, Norsk Zoologisk Forening 2016). Norge har som mål å ha en levedyktig bestand av oter (Van Dijk et.al. 2011). For å nå dette målet må vi først skaffe en god oversikt over hvor mye oter som faktisk finnes, og da er det nødvendig å gå mer grundig til verks enn kun registrerte oterfallvilt. Viltkameraer, spor og sportegn, samt observasjoner fra publikum er viktige redskap for å få et mer riktig bilde av bestanden i Norge. På bakgrunn av dette startet Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS opp et prosjekt i 2016 på oppdrag fra Fylkesmannen i Oppland der man på sikt ønsker å kartlegge oterbestanden i hele fylket.

Kartlegging og overvåking av oterbestanden i Oppland er viktig for forvaltningen fordi god kjennskap til bestanden kan bidra til følgende:

- Man kan ta mer hensyn til oter i vurdering og gjennomføring av utbyggingssaker.
- Man kan motvirke forsuring i vassdrag som er viktige for oteren, og forsterke fiskebestanden i disse.
- Opprette verneområder.
- Kontroll med lokale miljøgiftkilder
- Innføre lokale forbud mot beverfeller (fanger også oter).
- Lage faunapassasjer for oter ved veiutbygging og vedlikehold.

Mål med prosjektet

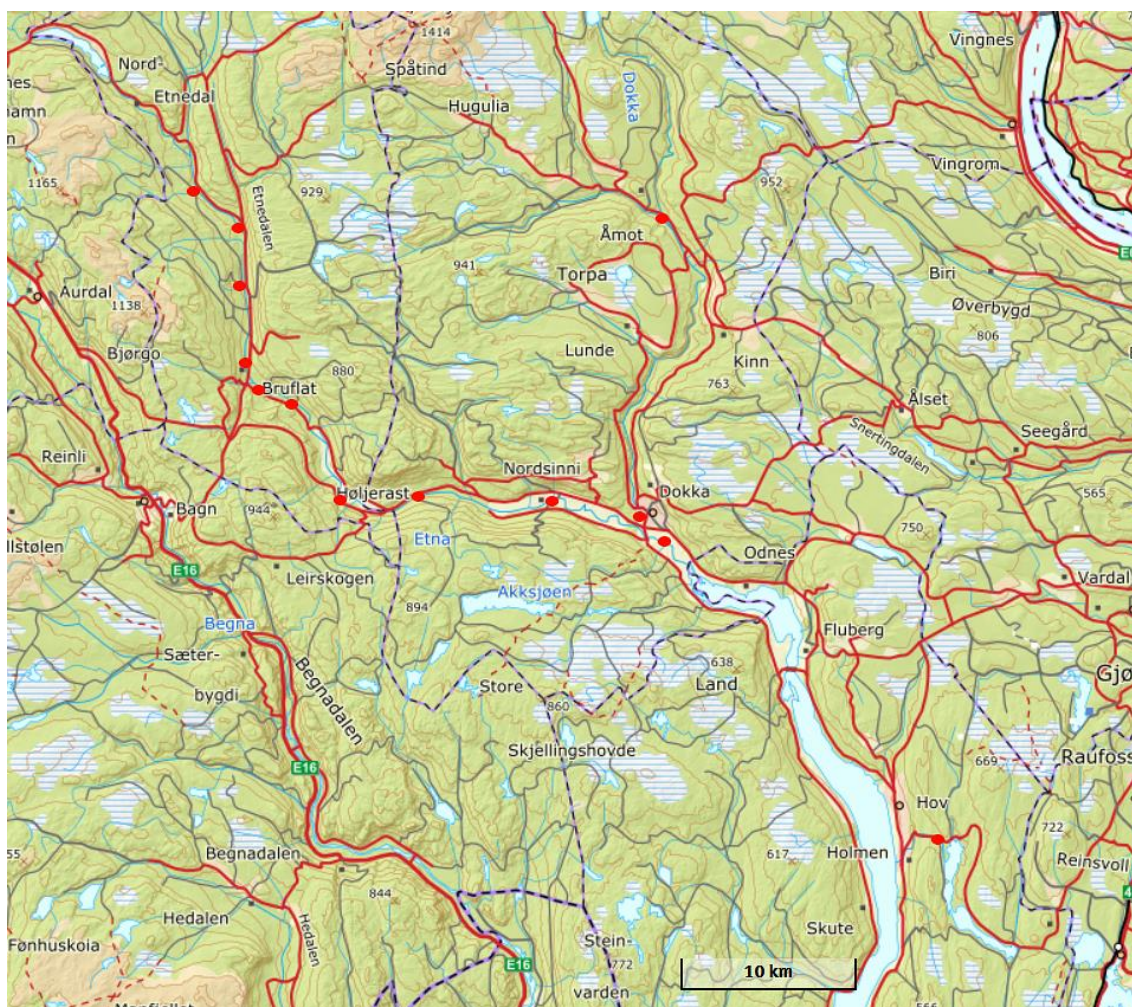
I dette prosjektet har DV utført kartlegging av oter i Oppland, med tanke på å få en best mulig totaloversikt over oterbestanden i fylket. Kartleggingen er foretatt ved bruk av viltkameraer, observasjon av spor og sportegn, samt innhenting av informasjon fra Artsobservasjoner.no og publikum (figur 1). Resultatene av dette arbeidet er sammenstilt i denne rapporten.

Figur 1. Den vanligste oterobservasjonen er funn av spor. Bildet viser oterspor langs Etna i Nordre Land, 7. november 2017. Foto: Stine Wiger Elvigen.

Gjennomføringen av prosjektet

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarssenter (DV) har utført kartlegging og overvåking av oter og oterlokaliteter i Oppland fylke. Observasjoner har blitt innhentet fra hele fylket. Fylkesmannen ga midler til prosjektet i 2016 og i 2017 (Barmoen & Nygård 2016, Øigarden 2017). Vinteren 2017/2018 fulgte DV opp prosjektet på eget initiativ, med innhenting av opplysninger, observasjoner i felt og utplassering av viltkameraer. DV prioriterte vinteren 2017/2018 bruk av viltkameraer i Etnedal, Nordre Land og Søndre Land kommuner, langs elvene Etna, Dokka, Etna-Dokka og Fallselva. Se kart (figur 2).

Figur 2. De tretten lokalitetene hvor viltkamera ble satt ut vinteren 2017/2018. (markert som røde punkter).

I alt seks viltkameraer ble benyttet. Viltkameraene stod ute tilsammen 679 dager, med et gjennomsnitt på 38 dager per kamera og lokalitet. Kameraene var fordelt på 13 lokaliteter, hvorav tre av lokalitetene bestod av to underlokaliteter. Ni lokaliteter var langs Etna, to langs Dokka, en langs Dokka-Etna og en langs Fallselva. Kameraene ble benyttet i perioden 23.11.2017-22.03.2018 og 10.04.-24.04.2018. Det ble ikke brukt åte eller luktstoffer i forbindelse med viltkameraene.

Viltkameraene ble utplassert hovedsakelig ved steder med oterobservasjoner eller ved spor etter oter (figur 3 og 4).

DV gikk i 2016 og 2017 ut i flere lokalaviser og i NRK Hedmark og Oppland, kontaktet en rekke organisasjoner som har publikum og medlemmer som ofte oppholder seg utendørs, herunder Fylkes- og lokallag fra Norges Jeger- og Fiskerforbund, Fjellstyrene (Fjelloppsynet) og Statens Naturoppsyn (SNO). Oppfordring til å melde fra om oterobservasjoner ble også lagt ut på DVs hjemmeside og facebookside. Vinteren 2017/2018 satset vi først og fremst på egne registreringer, både ved observasjon og bruk av viltkamera. I tillegg etterlyste vi observasjoner på egen nettside og facebookside, og vi kontaktet personer/institusjoner vi tidligere hadde fått opplysninger fra.

Figur 3. Oterspor eller innrapporterte oterobservasjoner ble brukt som utgangspunkt for utplassering av viltkameraer. Bildet viser oterspor på isen, Etna, Etnedal. Foto: Trond Øigarden.

Figur 4. Funn av en inngang til sove-/hvileplass viste seg å være et godt utgangspunkt for utplassering av viltkamera. Bildet viser oter ved Støytfosnbrua, Etna, Nordre Land. Foto: Dokkadeltaet Våtmarkssenter (viltkamera).

Resultater

I løpet av prosjektperioden har DV samlet inn 109 oterobservasjoner fra Oppland, 27 fra 2016, 43 fra 2017 og 39 fra 2018. Alle observasjonene er listet i tabell 1, men se også Barmoen & Nygård (2016) og Øigarden (2017). Observasjonene er gjort av DV, meldt inn fra publikum og/eller registrert på artsobservasjoner.no.

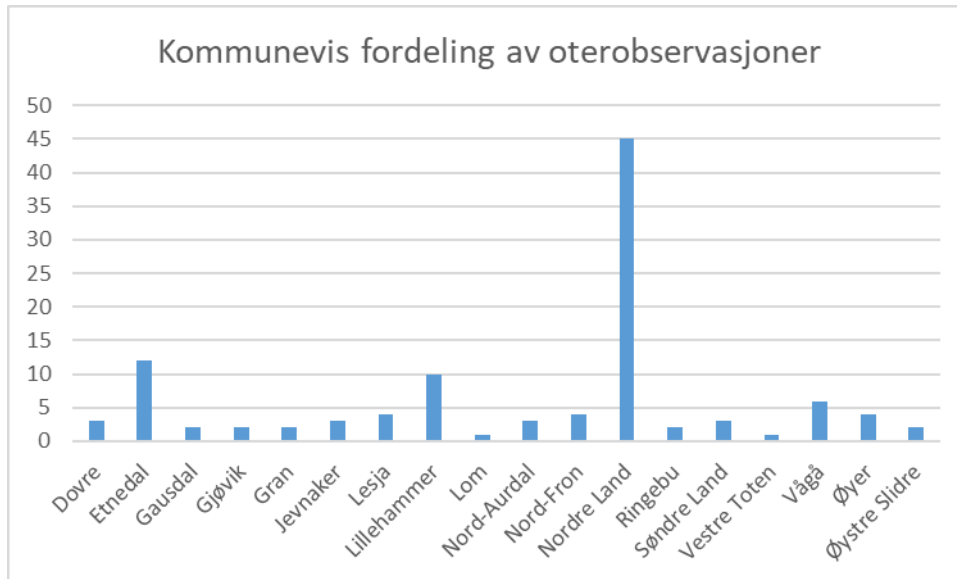
Det er samlet inn observasjoner fra 18 av Opplands 26 kommuner. Observasjonene fordeler seg fra en til 12 per kommune, bortsett fra Nordre Land som har 45 observasjoner (figur 5).

Av de totalt 109 observasjonene er 68 spor etter oter (spor, møkk, fisk), 34 er oter som har blitt observert, tre er påkjørte otere og 4 er fra viltkamera (tabell 1 og figur 6). Bilder av ulike oterobservasjoner er vist i figur 7-11.

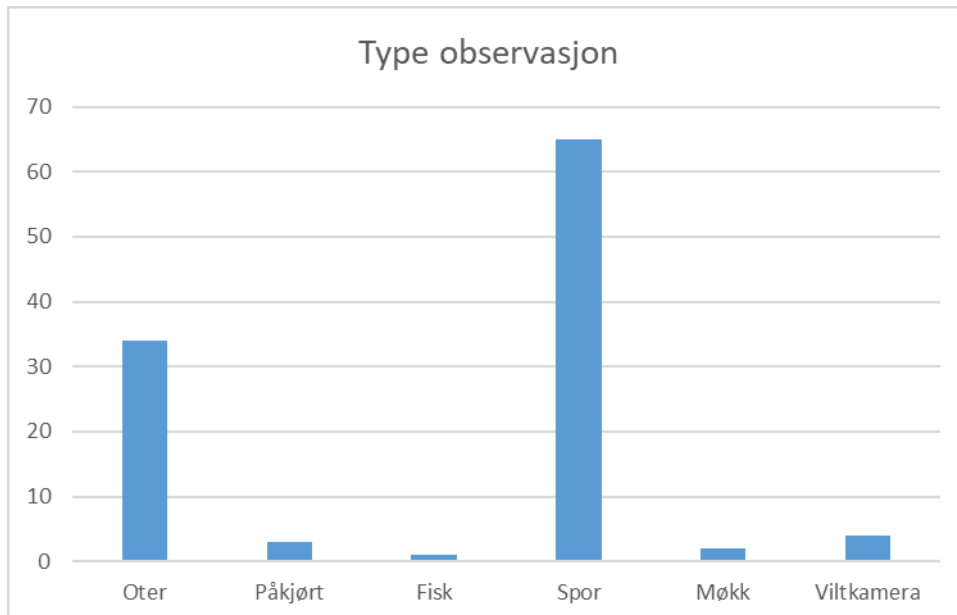
I tillegg til oter har det blitt bilder på viltkameraene av sju til åtte pattedyrarter og 13 fuglearter.

Tabell 1. Oterobservasjoner i Oppland 2016-2018. *Observatør med fet skrift = fotodokumentasjon av oter.*

Obs. nummer	Dato	Sted	Kommune	Habitat	Type observasjon	Antall	Observatør	Kommentar
1	16.01.2016	Lågendeltaet naturreservat	Lillehammer	Delta/sjø	Oter, næringssøkende	1	Jon Opheim	
2	09.02.2016	Kolbjørnshusbrua i Dokka/Etna	Nordre Land	Elv	Spor	1	Rapportert til DNV	
3	15.02.2016	Hinagla	Vågå	Elv	Spor	1	Kjøl Ø. Falklev	
4	15.02.2016	Nedre Bjødnhølen	Øystre Slidre	Elv	Spor	1	Kjøl Ø. Falklev	
5	16.02.2016	Svål	Dovre	Elv	Spor	1	Arne J. Mortensen	
6	17.02.2016	Svone	Dovre	Elv	Spor	1	Arne J. Mortensen, Espen Rusten	
7	28.02.2016	Kolbjørnshusbrua i Dokka/Etna	Nordre Land	Elv	Spor	1	Registrert av DNV	
8	28.02.2016	Leppbrua i Leppdalen	Nordre Land	Elv	Spor	1	Registrert av DNV	
9	01.03.2016	Grønvoldsga i Dokkaelva	Nordre Land	Elv	Spor	1	Registrert av DNV	
10	08.03.2016	Dokkadeltaet	Nordre Land	Elv	Spor	2	Registrert av DNV	
11	12.03.2016	Dalselvi og videre vestover på isen i Steinsetfjorden	Etnedal	Elv/ sjø	Spor	1	Registrert av DNV	
12	22.04.2016	Høllarast (Etna)	Nordre Land	Vei	Påkjørt	1	Registrert av DNV	
13	14.05.2016	Kapperud	Nordre Land	Dam	Oter	1	Geir Høitomt	
14	18.05.2016	Land sag, øst	Søndre Land	Sjø	Oter	1	Geir Høitomt	
15	starten av juni 2016	Etna, 100-150 meter oppstrøms Høllarast bru	Etnedal/Nordre Land	Elv	Oter	1	Kari-Elin Saglien	
16	19.08.2016	Bergshølen	Nordre Land	Elv	Oter, næringssøkende	1	Nils Rønningen	
17	aug-sept 2016	Dokkaelva Grandgardskulpen	Nordre Land	Elv	Oter, svømmende	1	Idun Hovelsrud	
18	sept 2016	Utenfor Fåvang sentrum	Ringebru	Delta	Spor	1	Rapportert til DNV	
19	sept 2016	Jarenstranda	Gran	Vann	Oter	2	Elisabeth Kolstad	
20	01.10.2016	Lalm	Vågå	Elv	Spor	1	Rapportert til DNV	
21	07.10.2016	Øst for Ottaelva, 5 km sør for Vågåmo	Vågå	Elv	Spor	1	Rapportert til DNV	
22	høst	Høllarast (Etna)	Nordre Land	Vei	Påkjørt	1	Rapportert til DNV	
23	ved juletider 2016	Vikodden båthavn	Gjøvik	Sjø	Spor	1	Stein Roger Nybakke	
24	25.12.2016	Kvam sentrum - Laugen	Nord-Fron	Elv	Oter	1-2	Jens Petter Ous	
25	30.12.2016	Sundheim	Nord-Fron	Elv	Oter	1	Svein Bekkum	
26	30.12.2016	Kvannbekken	Øyer	Elv	Spor	1	Jon Opheim	
27	ukjent	Imsdalen	Ringebru	Elv	Spor	1	Rapportert til DNV	
28	10.01.2017	Kolbjørnshus bru	Nordre Land	Elv	Spor	1	Geir Høitomt, DNV	
29	15.01.2017	Flekkmoen	Nord-Fron	Elv	Spor	1	Arne J. Mortensen	
30	11.02.2017	Lågendeltaet	Lillehammer	Delta/sjø	Spor	1	Jon Opheim	
31	24.02.2017	Grønvold	Nordre Land	Elv	Spor	1	Geir Høitomt, DNV	
32	25.02.2017	Mesnaelva (Øvstalsfossen)	Lillehammer	Elv	Oter, næringssøkende	3	Bernt M. Tordhol	Hunn m/2 unger
33	febr-mars 2017	Mesnaelva	Lillehammer	Elv	Spor	?	Finn Audun Grøndahl	
34	27.02.2017	Grashøbekken	Lesja	Bekk	Spor	2	Tommy Sønsterud	
35	05.03.2017	Leppbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Geir Høitomt, DNV	
36	05.03.2017	Støytfosbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Geir Høitomt, DNV	
37	08.03.2017	Stiggjelet	Lesja	Elv	Spor	1	Tommy Sønsterud	
38	09.03.2017	Ølomsbrua	Nordre Land	Elv	Oter, næringssøkende	1	Geir Høitomt, DNV	
39	10.03.2017	Øvre Sjødalsvatnet på vegsida	Vågå	Vann	Oter, løpende	1	Anders Bersu	
40	01.04.2017	Mesnaelva	Lillehammer	Elv	Oter	2	Finn Audun Grøndahl	
41	03.04.2017	Mo, Nord-Torpvegen 250	Nordre Land	Elv	Oter	1	Bjørnar Lauvli	
42	05.04.2017	Rødnes	Søndre Land	Sjø	Oter	1	Harry Nicolaisen	
43	19.04.2017	Saltbelgen i Øyer statsallmenning	Øyer	Terreng	Spor	1	Gaute Szacinski	
44	26.04.2017	Lium-Holsetra og Holsetra	Gausdal	Vei	Spor	1	Even Rønnebak	
45	12.05.2017	Helvete i Dokkaelva	Nordre Land	Elv	Møkk (yngeplass?)		Geir Høitomt, DNV	
46	20.06.2017	Synnfjorden	Nordre Land	Elv/sjø	Møkk (yngeplass?)		Geir Høitomt, DNV	
47	starten av juli 2017	Gjøvik, gml. kaia til Mjøsferga	Gjøvik	Sjø	Oter, svømmende	1	Vivi Ann Hansen	
48	første halvdel aug 2017	Tørrisstuga, Dokkadeltaet	Nordre Land	Delta/sjø	Oter	1	Terje Roen	
49	23.10.2017	Bergshølen i Dokka-Etna	Nordre Land	Elv	Påspist fisk		Torhild Høitomt	
50	24.10.2017	Bergshølen i Dokka-Etna	Nordre Land	Elv	Spor	1	Geir Høitomt, DNV	
51	24.10.2017	Lågendeltaet, Lågen	Lillehammer	Elv	Oter, v/påspist fisk	2	Finn Audun Grøndahl	
52	07.11.2017	Kolterud	Nordre Land	Elv	Spor	1	Stine Wiger Elvigen	
53	07.11.2017	Korsmo	Nordre Land	Elv	Spor	1	Stine Wiger Elvigen	
54	09.11.2017	Ølom	Nordre Land	Elv	Spor	1	Stine Wiger Elvigen	
55	19.11.2017	Furuheim, Brufat	Etnedal	Elv	Spor	1	Ole Knut Steinset	
56	23.11.2017	Ølomsbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
57	23.11.2017	Grønvold (Mo)	Nordre Land	Elv	Spor	1	Bjørn Rustestuen	
58	25.11.2017	Skatrudstølen	Øystre Slidre	Bekk	Oter	1	Christian Bøhler	
59	27.11.2017	Brusvebrua	Etnedal	Elv	Oter	1	Hans Magne Lund	
60	03.12.2017	Flæsvatnet	Nordre Land	Vann	Spor	1	Geir Høitomt	
61	09.12.2017	Granlund	Etnedal	Elv	Spor	1	Ole Knut Steinset	
62	11.12.2017	Ølomsbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
63	11.12.2017	Støytfosbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
64	11.12.2017	Strekningen Kvigardsøy - Espeset	Etnedal	Elv	Spor	?	Trond Ølgarden	
65	11.12.2017	Flatøygården, Åfeta	Etnedal	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
66	17.12.2017	Sundbrua	Nord-Fron	Elv	Oter, næringssøkende	3	Sigrid Øiumshaugen	
67	17.12.2017	Våttbekken	Nordre Land	Bekk	Spor	1	Geir Høitomt	
68	19.12.2017	Lågen v/Øyra	Lillehammer	Delta/sjø	Oter	4	Margaret Eggen	1+ hunn m/2 unger
69	28.12.2017	Lisbrue	Etnedal	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
70	31.12.2017	Dalsvatnet	Lom	Vann	Oter	1	Egil Soglo	
71	tidlig i januar	Steindavollan / Dala, Leppdalen	Etnedal/Nordre Land	Elv	Spor		Morten Lie	
72	13.01.2018	Lågendeltaet naturreservat	Lillehammer	Delta/sjø	Spor		Jon Opheim	
73	midt i januar	Sløvikelva	Jevnaker	Elv	Spor		Bjørn Narve Halvorsen	
74	17.01.2018	Maribu	Dovre	Bekk/vann	Oter	1	Håvard Rønning	
75	22.01.2018	Grøndel	Lesja	Elv	Spor	1	Tommy Sønsterud	
76	27.01.2018	Bøseterbrua, Åsta elv - Øyer statsallmenning	Øyer	Elv	Spor	2	Gaute Szacinski	
77	januar	Moksa elv ved Tuterud	Øyer	Elv	Viltkamera	1	?	
78	11.02.2018	Reinsvollidammen, Hunnselva	Vestre Toten	Tjern	Oter	2	Stein Roger Nybakke	
79	07.02.2018	Støytfosbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
80	17.02.2017	Nysvei	Etnedal	Elv	Spor	2	Trond Ølgarden	
81	19.02.2017	Støytfosbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
82	19.02.2017	Ølomsbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
83	19.02.2017	Kolbjørnshusbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
84	25.02.2018	Lalm, Ottadalen	Vågå	Elv	Påkjørt	1	Sjur Sande	
85	27.02.2018	Støytfosbrua	Nordre Land	Elv	Viltkamera	1	Trond Ølgarden	
86	04.03.2018	Støytfosbrua	Nordre Land	Elv	Viltkamera	1	Trond Ølgarden	
87	06.03.2018	Grønvold	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
88	09.03.2018	Steinsetfjorden, sørenden	Etnedal	Sjø/elv	Observasjon	1	Per Arne Møller	
89	mars	Grønvold	Nordre Land	Elv	Spor	1-2	Bjørn Rustestuen	
90	11.03.2018	Velmundsdammen	Gran	Vann	Spor	1	Asbjørn Koller	
91	14.03.2018	Støytfosbrua	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
92	14.03.2018	Høllarast	Nordre Land/Etnedal	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
93	14.03.2018	Grøndel	Lesja	Bekk	Ferske spor	1	Tommy Sønsterud	
94	15.03.2018	Furuheim, Brufat	Etnedal	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
95	15.03.2018	Ølom	Nordre Land	Elv	Oter, løpende	1	Lene Nordby Selnes	
96	22.03.2018	Berget (Valhovd bru)	Nordre Land	Elv	Spor	1	Trond Ølgarden	
97	28.03.2018	Lenna, Ved Synnfjorden	Nordre Land	Elv	Spor	1	Geir Høitomt	
98	28.03.2018	Totjenn i Dokkfaret	Gausdal	Tjern	Spor	1	Geir Høitomt	
99	29.03.2018	Hinagla (Nedre Heimdalen)	Vågå	Elv	Spor	1	Sjur Sande	
100	02.04.2018	Øyra	Lillehammer	Delta/sjø	Oter, næringssøkende	2	via Jon Opheim	
101	08.04.2018	Brurud, Dokka-Etna	Nordre Land	Elv	Oter	2	Geir Høitomt	
102	09.04.2018	Fjordheim, Dokkadeltaet	Nordre Land	Delta/sjø	Oter, løpende	2	Alf Øversveen	
103	01.07.2018	Kalplassen	Nord-Aurdal	Terreng	Oter, løpende	1	Henrik Rieber-Mohn	
104	02.09.2018	Søndre Damtjern	Jevnaker	Tjern	Oter, svømmende	1	Arild Brådal	
105	29.09.2018	Lomtjern	Jevnaker	Tjern	Oter, svømmende	1	Arild Brådal	
106	07.12.2018	Avskåkan	Lillehammer	Vann	Spor	1	Ragnar Ødegård	
107	15.12.2018	Lundeskoen, Begna (Pøllaøye)	Nord-Aurdal	Elv	Spor	1	Rune Rødningen	
108	22.12.2018	Fasleelva	Nord-Aurdal	Elv	Oter, svømmende	1	Torbjørn Håkan Kjellman	
109	30.12.2018	Dokkadeltaet	Søndre Land	Delta/sjø	Oter	3	Alf Øversveen	

Figur 5. Kommunevis fordeling av innsamlede oterobservasjoner i Oppland 2016-2018.

Figur 6. Oterobservasjoner i Oppland 2016-2018 fordelt på type observasjon. Oter = sett oter, Påkjørt = funn av død oter etter påkjørsel, Fisk = funn av påspist fisk, Spor = sporavtrykk på snø eller barmark, Møkk = funn av møkk v/mulig hi, Viltkamera = bilde av oter med viltkamera.

Figur 7. Påkjørt oter ved Lalm, Ottadalen, Vågå, 25. februar 2018. Foto: Sjur Sande.

Figur 8. Oter krysser veien ved Øiomsbrua langs Etna i Nordre Land, 15. mars 2018. Foto: Lene Nordby Selnes.

Figur 9. To av tre otere ved Sundbrua, Lågen, Nord-Fron, 17. desember 2017. Foto: Sigrid Øiumshaugen.

Figur 10. Oter i Reinsvolldammen, Hunnselva, Vestre Toten, 11. februar 2018. Foto: Stein Roger Nybakke.

Figur 11. To otere ved påspist fisk, Lågendeltaet, Lillehammer, 24. oktober 2017. Foto: Finn Audun Grøndahl (viltkamera).

Diskusjon

Ut fra det innsamlede materialet ser det ut til at oteren er utbredt over det meste av Oppland fylke. Naturlig er de fleste observasjonene gjort i tilknytning til hovedvassdragene. Det er en konsentrasjon av observasjoner i nordre del av Gudbarandsdalen, i Lillehammerområdet og i tilknytning til elvene Etna og Dokka. Det store antallet observasjoner i Nordre land har antagelig noe sammenheng med nærheten til Dokkadeltaet Våtmarkssenter.

Innsamlingen av observasjonene er ikke tilstrekkelig standardisert til å beregne bestandsstørrelsen, men gir et tilfredstillende bilde på utbredelsen.

Denne rapporten avdekker at oter er vanskelig å observere. Dette kan som nevnt komme av at det er en vanskelig art å overvåke, men kan likeså grunne i at arten har små bestander. Oteren er en mester i å gjemme seg og er hovedsakelig nattaktiv. Den kan tilbakelegge flere kilometer i døgnet, og kan også skifte mellom ulike hi og soveplasser (Heggberget 1990).

Bruk av viltkameraer til registrering av oter er krevende. Det kan virke som at bruk av viltkamera er en utfordrende og ikke fullt ut en effektiv metode for å overvåke denne arten. Foruten å finne en god plass der eventuelle otere i området naturlig vil passere, er det også flere andre forhold som er utfordrende. I sommerhalvåret kan elvene variere betydelig i størrelse og vannhastighet, og vegetasjonen endrer seg raskt utover våren/forsommeren. Dette må det tas hensyn til i plasseringen av kameraene. Videre må det tas hensyn til aktiviteter som fiske og bading ved plassering av viltkameraene. I vinterhalvåret er det isdekket og snøforholdene som det må tas hensyn til.

Tre av de fire viltkamerabildene er tatt ved å sette kameraet på et sted det er stor sannsynlighet for at oteren vil returnere til, mens det fjerde er tilfeldig. DV har hatt viltkamera ute i lange perioder i tidsrommet 2016-2018, men har kun bilde av oter fra to datoer på et sted. Muligens er det et bilde til, men det er av dårlig kvalitet og artsbestemmelsen er usikker. Ut fra denne erfaringen må vi konkludere med at bruk av viltkamera for å registrere oter i Oppland ikke har fungert på en tilfredstillende måte.

Antagelig er resultatet fra viltkamerabruken en kombinasjon av oterens bestandsstørrelse/utbredelse i Oppland og vanskeligheten med å finne egnede steder for plassering av kameraene.

Ved bruk av observasjoner fra publikum vil det alltid være en mulighet for feilbestemmelser, og derfor ikke mulig med 100 % kvalitetssikring av dataene. Oteren kan forveksles med andre mårdyr og bever. Sporobservasjonene regner vi som sikre. Det er også sannsynlig at det gjøres en god del observasjoner som det er vanskelig å få samlet inn. F.eks. sier Harald Bolstad i Fron Fjellstyre (pers. med.) at han har sett spor på vinteren etter oter en del steder i Vinsterelvvassdraget med sideelver, hver vinter de siste 15 åra siden 2003.

Funn av en stor påspist ørret i Dokka-Etna i oktober 2017 må kunne regnes som en svært sikker oterobservasjon. Fisken var ca. 85 cm lang, noe som tilsier omkring 6-7 kg. Det er påvist at oter kan ta fisk opp mot 9 kg (Roos m.fl. 2015). Dette er i et område med flere oterobservasjoner, og rett ved gyteplass for sik. En tilsvarende påspist fisk ble funnet i Lågendeltaet i oktober 2017, og otere ble dokumentert på stedet ved hjelp av viltkamera.

Arbeidet gjort i forbindelse med denne rapporten viser at det vil være enklere å konsentrere registreringen av oter til vinterhalvåret. Da kan man benytte sporsnø (jfr. ulv, gaupe og jerv). Det kan være noe enklere å plassere viltkameraer fordi det er lite endring i vannføring og kantvegetasjon gjennom vinteren, og fordi isen begrenser oterens bruk av elva.

DV's arbeid med oterregistreringer i 2016-2018 viser at trafikkdrepte otere gir begrenset informasjon om bestandsstørrelsen. Derimot er det en del å hente på innsamling av data fra publikum og bruk av sporsnø. Dette er en både tids- og kostnadseffektiv metode for å øke antall observasjoner. Vi tror også det er mulig å tilpasse bruken av viltkameraer bedre, slik at dette kan bli et supplement i vurderingen av oterens utbredelse og bestandsstørrelse.

Vi ser at ved kun å basere seg på påkjørte otere fanger man opp relativt få observasjoner av arten. På den annen side er det tenkelig at flere av observasjonene av spor og levende oter kan være av samme individ, siden flere er observert nært hverandre. En forsvarlig forvaltning av oterbestanden i innlandet er avhengig et godt kunnskapsgrunnlag bestående av oversikt over utbredelse, tall for bestandsstørrelsen og innsikt i oterens bruk av vassdragene. Det vil derfor være ønskelig med en grundigere registrering i hele innlandet.

Referanser

Barmoen, M. & Nygård, M. 2016. Oter 2016. Kartlegging og overvåking av oter (*Lutra lutra*) i Oppland. Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS.

Christensen, H. 1991. Hva har skjedd med oteren i Norge? Fauna 44 (4): 237–242.

Christensen, H. 1995. Determinants of otter *Lutra lutra* distribution in Norway. Effects of harvest, polychlorinated biphenyls (PCBs), human population density and competition with mink *Mustela vison*. Dr. scient.-avhandling, Department of Zoology, University of Trondheim.

Heggberget, T. M. 1990. Oteren. S.165-177 i Semb-Johansson, A. Norges dyr. Pattedyrene 1. Cappelen.

Heggberget, T. M. 1996. En kunnskapsoversikt for eurasiatisk oter *Lutra lutra*. Grunnlag for forvaltningsplan. NINA Oppdragsmelding 439. 29 s.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.

<http://artsdatabanken.no/Rodliste2015/rodliste2015/Norge/48068>

Norsk Zoologisk Forening. 2016. Oter.

<http://www.zoologi.no/artsfakta/pattedyr/oter/faktaark/>

Roos, A., Loy, A., de Silva, P., Hajkova, P. & Zemanová, B. 2015. *Lutra lutra*. The IUCN Red List of Threatened Species 2015: e.T12419A21935287.

<http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2015-2.RLTS.T12419A21935287.en>. Downloaded on 24 October 2017.

Store norske leksikon (SNL). 2016. Oter. <https://snl.no/oter>

Van Dijk, J., Hamre, Ø., May, R., Meås, R., Holmstrøm, F. & Solem, M.I. 2011. Fallvilt og avlivede dyr av oter. Årsrapport for 2009-2010. - NINA rapport 686: 22 s.

Van Dijk, J., May, R. 2012. Tilstandsvurdering for forekomst av oter (*Lutra lutra*) som indikatorart i Naturindeks og anbefaling til overvåkingsmetodikk - NINA Rapport 749. 33 pp.

Van Dijk, J., May, R., Hamre, Ø. & Solem, M. I. 2016. Kartlegging av oterfallvilt for perioden 2011-2015 og verifisering av otertilstedeværelse i ulike deler av Norge. NINA Rapport 1229. 32 s.

Øigarden, T. 2017. Kartlegging og overvåkning av oter (*Lutra lutra*) i Oppland 2018. Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS Rapport 2017-5

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DV) ble etablert som et aksjeselskap i 2008 og eies av kommunene Nordre Land og Søndre Land. DV tilbyr en rekke miljøfaglige tjenester og har opparbeidet betydelig kompetanse innenfor naturrestaurering, skjøtsel og naturtypekartlegging. Selskapet jobber for at naturmangfoldet ivaretas og brukes på en bærekraftig måte, og formidler dette gjennom nyskapende naturveiledning. Du finner oss ved Dokkadeltaet naturreservat. Våtmarkssenteret har rullerende utstillinger og er åpent for besøkende i sommermånedene.

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS PB 135, 2882 DOKKA Tel: +47 46 80 64 23 E-mail: post@dokkadeltaet.no www.dokkadeltaet.no

